

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. X. Quando Fundator, vel quicumque Missas, elargitâ stipe, postulat,
eligit talem Ecclesiam, Capellam, Altare v. g. privilegiatum, principaliter,
ut ibi Præsentia, seu Officiatura Missæ adsit, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

CONCLUSIO X.

Quando Fundator, vel quicumque Missas, largitâ stipe, postulat, eligit talem Ecclesiam, Capellam, Altare v. g. privilegiatum, principaliter, ut ibi Præsentia, seu Officiatura Missæ adsit, peccatum est ex genere suo mortale alibi celebrare. Sin verò principalis finis fuit Missæ applicatio, non est peccatum mortale alibi celebrare; immo nec veniale quidem, quando constat non curari nisi de applicatione.

182.
Probatu r.
pars Con-
clusi.

Quâ ratione constare possit, exposcentes Missas, præsentiam velle, non verò applicationem, vel è contra, diximus conclusi. 2. Nunc probatur prima pars Conclusionis; quia in re magni momenti fit contra expressam voluntatem Fundatoris, vel alterius cuiuscumque, qui oblato stipendio Missam postulat, & fide datâ Missam obtinuit. Cur ergo non peccet mortaliter, qui fidem datam non servat sine justa causâ? Certè infidelis est, & infideli deterior, quoniam injustus, utpote non solvens id, ad quod ex contractu oneroso obligatur.

Licet ex
causa muta-
re altare,

Dixi, sine iusta causâ; quia sicut alii contractus non obligant cum tanto rigore, ita nec hic contractus cum tanto rigore censetur obligare. Hinc si altare illud, in quo Sacerdos debet ex fundatione celebrare, occupatum sit ab alio ibi celebrante, vel alia de causâ tunc impeditum; posset absque peccato gravi in alio ejusdem Ecclesiæ altari celebrare, dummodo id non fiat frequenter: imò aliquando fieri posset absque veniali, ut si Sacerdos expectare non potest propter negotium urgens, quod expedire postea debet. Ita Lugo disp. 21. n. 38.

Lugo,
immo & Ec-
clesiam.

Quin propter eandem causam licitum erit celebrare in alia Ecclesiâ, ut ibidem docet Eminentissimus n. 40. si alioquin omnia altaria hujus Ecclesiæ sint impedita. Expedit tamen, inquit ille, ut quando prævidet Sacerdos fore ejusmodi impedimentum, prævenire aliquantulum, ne id frequenter contingat.

183.

An teneatur
in aliena Ec-
clesiâ cele-
brare quan-
do assignata
est omnino
impedita,

Sed numquid tenetur in aliena Ecclesiâ celebrare, qui invenit Ecclesiam assignatam omnino impeditam, quia v. g. violata est? Respondeo in casu Conclusionis obligari; licet enim electio hujus loci principaliter facta sit propter

præsentiam seu Officiaturam, equidem secundario intendit Fundator, vel alius, qui Missam postulat, etiam applicationem seu fructum Sacrificii, ut suppono: jam autem Sacrificium in quocumque loco fiat, ejusdem valoris est. Ergo mens Fundatoris est, ut si non possit fieri Missa in loco designato, fiat in alio.

Alioquin si sola præsentia fuerit intentâ, constat non esse obligationem; quia ex hypothese illa præsentia est impossibilis. Nemo autem potest ad impossibile obligari. Regula 6. de Reg. juris in 6.

Porro ad præsentiam in alia Ecclesiâ, unde probas illum obligari? Nonne qui vovit jejunare in Vigilia alicujus Sancti, si eo die non possit, debet aliâ die jejunare? Minime. Ergo similiter qui promittit præsentiam in Ecclesiâ S. Petri, si non possit eam præstare, non tenetur dare aliam in Ecclesiâ Sancti Jacobi, quia ad hanc non se obligavit.

Præterea cessat obligatio celebrandi in loco designato, si constat Missas esse assignatas in tali loco, ut frequens populus audiat Sacrum, contingat autem nullos, aut valde paucos ad Missam accedere, nisi aliud fuerit expressum in fundatione Missæ. Ratio est; quia cessante causâ præsumitur Fundator velle ut cesset effectus. Ita docet Tamburinus de Sacrificio lib. 3. c. 2. §. 1. n. 4.

Quod tamen commodè intelligendum est, videlicet quando illa frequentia populi est causâ adæquata; ceteroquin sicut cessante sine adæquato legis, non propterea cessat lex; sic pariter in nostro casu, cessante causâ inadæquatâ voluntatis Fundatoris, non ideo cessat ipsa voluntas, & per consequens non cessat effectus voluntatis, id est, obligatio celebrandi in tali loco.

Sed numquid peccat Capellanus mortaliter toties, quoties alibi celebrat sine iusta causâ? Videtur quod non; & ideo addidi in Conclusionem ly *Ex genere suo*. Nulla enim est ratio, quare in hoc contractu, veluti in aliis, non possit dari parvitas materiæ. Quænam autem censeri debeat parva materiâ, pendet à prudenti judicio omnibus circumstantiis maturè expensis.

Diana parte 2. tract. de Celebr. Missæ, res. fol. 29. excusat à mortali, propter parvitatem materiæ, Capellanum obligatum toto anno Missam quotidianam in certo altari celebrare, si bis vel ter in anno ibi non celebret. Tamburinus verò suprâ n. 2. si uno, inquit, vel altero die feriato singulis mensibus alibi quis celebraret, non judicarem in gravi materiâ delinquere.

Certè fieri posset, ut vel semel omitteudo celebrationem Missæ in loco determinato peccaret mortaliter; v. g. si populus propterea die Dominicâ vel Festivâ careret Sacro, nec posset satisfacere præcepto Ecclesiæ de audienda Missa.

Nec

Objedio solvitur. Nec dicitur obstat Conclusio 8. in qua docuimus peccare mortaliter, qui omittit unam Missam, pro qua accepit stipendium; nam fructus spiritualis unius Missae, de quo loquitur illa Conclusio, merito censetur materia gravis in ordine rerum spiritualium; secus autem sola Officiatura sive praesentia unius Missae in ordine tum rerum spiritualium, tum temporalium, nisi accesserit aliquod damnum extrinsecum.

186. Ex quo patet ratio secundae partis Conclusionis: cum enim Sacrificium in quocumque loco ejusdem sit valoris, & Fundator, aut quicumque exigens Missam, de illo solo principaliter fuerit sollicitus, parum curans praesentiam, utpote minoris momenti, liquet profectò non fieri tunc contra mentem disponentis, saltem in re gravi, hic & nunc. Immo si nullo modo intenderit praesentiam, perspicue manifestum est, nullo modo peccari; quia nullo modo fit contra voluntatem ipsius Fundatoris, aut alterius, qui Missam in tali loco postulavit.

Aliquando melius est celebrare in alio altari. Adde, aliquando melius esse celebrare in alio altari; v. g. si altare designatum à Fundatore non erat privilegiatum, hoc est, habens Indulgentiam ad liberandam animam Purgatorii, quoties in eo celebratur: non dubito quin Sacerdos celebrans pro Fundatore in altari privilegiato ejusdem Ecclesiae, melius satisfaciat obligationi, & utiliùs ipsi Fundatori.

187. E contra verò si altare designatum erat privilegiatum, cave ne celebres in altari non privilegiato, etiam praetextu, quòd tecum habeas calculum benedictum, cum quo aequalis Indulgentia plenaria acquiritur. Rationem assignat Tamburinus supra nu. 11. quia regulariter Indulgentia applicata altari, solet esse magis authentica & secura, quàm quae applicatur calculo, & fortassè minus dependet à statu gratiae ipsius celebrantis, ut habeat effectum. Adde, fideles adeò esse addictos (& merito) ad altaria privilegiata supra calculos benedictos, ut profus per hos non praesumantur satisfacti.

Neque valet dicere, satisfieri per aequipollens. Nam obstat ipsa justitia contractus; quando enim contractus expressè initur de aliqua re determinata, v. g. de hoc equo, non servatur justitia dando alium equum, quem nullo modo vult alter contrahens: multò magis si equus sit vendito deterior; aliud enim pro alio, invito creditori solvi, ex vulgaris legibus non potest. Leg. 2. §. 1. ff. Si certum petetur. ibi: *Nam in ceteris rebus ideo in creditum ire non possumus, quia aliud pro alio invito creditori solvi non potest.* Si ergo tecum Missam exoptulans contraxit de altari privilegiato, exclusit aequipollens, multò magis calculum, qui non est simpliciter aequipollens,

cum sit minus securus, quàm altare. Hucusque Tamburinus.

Sed non placet hæc illatio: Si ergo tecum Missam exoptulans contraxit de altari privilegiato, exclusit aequipollens. Quæro namque, si duo essent altaria privilegiata in eadem Ecclesia, & Fundator unum specificasset, nonne satisfacerem celebrando in alio altari similiter privilegiato? Non est ratio dubitandi, ex hypothesi quòd finis specificationis fuerit sola Indulgentia. Quamquam enim Fundator potuisset excludere secundum altare, equidem non praesumitur id fecisse, nisi expressis verbis suam mentem declaraverit. Sicuti si vendidisset alicui equum determinatum, servo justitiam contractus, etsi dem alium ejusdem utilitatis & valoris; quia emptor regulariter non censetur invitus.

Rogas, quis possit dispensare in hac obligatione? Respondeo, qui obligationem imposuit, si adhuc superest; alioquin ille qui potest dispensare in ultimis voluntatibus. Igitur non est liber Sacerdos, etsi hoc faciat de consensu hæredis, cum ipse non possit derogare voluntati Testatoris, ut communiter docent Theologi. Sed neque per se loquendo requiritur consensus hæredis; quamquam conveniat illum requirere ad evitanda scandala. Pontificis ergo vel Episcopi erit dispensare, sed non sine justa causa; qualis est utilitas propriae Ecclesiae, applicatio studendi, necessitas infirmitatis, & similia; inquit Tamb. sup. §. 2. n. 1.

Major difficultas est, utrùm Sacerdos, qui absque dispensatione aut alia justa causa, alibi contra Fundatoris, vel cujuscumque alterius, qui Missam exoptulavit, voluntatem celebravit, teneatur ad restitutionem, & ad quam?

Equidem si agitur de illo, qui ratione stipendii hic & nunc accepti, tenetur hodie, vel cras ad solam praesentiam seu Officiaturam praestandam in tali loco, siquidem superveniente impedimento id non fecerit, clarum est non posse stipendium illud acceptum retinere; quo enim titulo retineret? Nonne si quis laboraturus in praedio aut vinea alterius, stipendium accepit, & ægritudine aut aliâ causâ obstante munus suum non praestitit, habet titulum stipendium acceptum retinendi? Absit ut habeat titulum laboris, qui non laboravit, potissimum si absque justa causâ non laboravit.

Et verò si ille tenetur restituere stipendium, qui non applicat Missam, quando pro applicatione stipendium accepit, ut cum communi sententia diximus Conclusionem 8. quidni similiter teneatur restituere stipendium, qui non praestat praesentiam seu Officiaturam, quando pro illa praestanda accepit stipendium? Non video disparitatem.

188.

non sic mutatio privilegiati in aliud privilegiatum

189.

Dispensat in hac obligatione qui eam imposuit, si adhuc superest

alioquin Pontifex vel Episcopus

190.

Qui sine justa causa alibi celebravit, tenetur ad restitutionem stipendii.

191.
An etiam
fructum
Beneficii
aut Capel-
lania?

Unde consequenter dico; si tenetur restituere fructus Beneficii aut Capellaniae pro rata, aut ex toto, qui non applicat Missas, quas titulo Beneficii vel Capellaniae tenetur applicare, etiam tenetur eisdem fructus pro rata aut ex toto restituere, qui contra voluntatem Institutentium non præstat Officiaturam, quam tenetur præstare titulo Beneficii, vel Capellaniae.

Sententia
Marchini,
de Ord.
tract. 3. p. 2.
c. 24. n. 7.

Quidquid aliqui videantur reclamare, excusantes à restitutione eum, qui tenetur pro Fundatore celebrare & simul in tali loco: quia, inquit, licet hic non steterit contractui, cum defecerit in præsentia, tamen non peccavit in substantia contra iustitiam, sed contra fidelitatem; quandoquidem dum alibi celebravit, ut supponimus, non privavit Fundatorem fructu debiti Sacrificii, quod ejusdem valoris est, ubicumque offeratur.

quam ap-
probat &
confirmat
Tambus.

Hæc sententia (inquit Tamb. sup. n. 7.) mihi magis placet, quam confirmo; quia hic non debet stipendium reddere, cum jam applicaverit Missam suo stipendio dignam. Nec debet Missam omnissimam repetere; quia verè illam non omisit, ut supponimus, sed dixit, applicavitque pro Fundatore, licet in alio loco à designato; solum igitur deberet supplere honorem loco designato debitum, vel commoditatem, quam populus habuisset audiendi Sacrum; sed hanc commoditatem non potest restituere, cum dies illa jam præterierit: illum verò honorem nec restituere tenetur; quia ille idem honor cum fuerit additus ad illum diem (erat enim cultus illo die exhibendus) non amplius obligat: immo per novum cultum, qui nunc exhibetur, præteritus honor neglectus non refarcitur; quia homines non advertunt ad antecedentem defectum, quem delere hoc præsentis cultu intendit Sacerdos. Hæc ille.

192.
Aliud du-
plex argu-
mentum
pro eadem
sententia.

Dicaſtillo.

Alii apud Dicaſtilionem disp. 4. nu. 390. sic argumentantur pro eadem opinione: Debitor, qui non solvit pecuniam creditori in loco debito, sed alibi, non tenetur ad restitutionem, nisi quatenus interest creditoris sibi non fuisse satisfactum in loco debito: ergo Capellanus, qui non celebravit in loco sibi designato, non tenetur ad restitutionem, nisi quatenus interest Fundatoris, Missas non fuisse in eo loco celebratas.

Secundò, sicut Capellanus, qui ratione Beneficii tenetur singulis annis certas quasdam Missas celebrare, licet graviter peccaverit, eas hoc anno omittendo; nihilominus, si anno sequenti suppleat Missas, quas prætermisit, non tenetur ad restitutionem fructuum, cum solvat debitum ad æqualitatem, licet peccaverit in dilatione, seu circumstantia temporis: ita non videtur obligandus ad restitutionem Capellanus, qui Missam alibi celebravit,

nisi forte quatenus interest Fundatoris Missam alibi fuisse celebratam.

Sed propter hæc non judico recedendum à priori sententia bene intellectâ. Queris quis sit ille intellectus? Respondeo; solet majus stipendium offerri pro applicatione Missæ, & præsentia seu Officiaturâ conjunctim, quam pro alterutra separatim. Si ergo tenetur restituere excessum stipendii, qui solam exhibuit præsentiam; quidni etiam, qui solam præstitit applicationem?

Neque sufficit alio tempore celebrare in illo loco, nisi id fiat æquè secundum voluntatem Fundatoris; nam si occasio aut tempus finis intenti ab illo transivit, jam nihil refert alio tempore ibidem celebrare, v. g. si Fundator, aut Institutor voluit certis quibusdam diebus anni propter specialem concursum populi ad aliquem locum in die Festo ibi celebrari Missam, ne magna pars populi Missâ non auditâ discederet, & Sacerdos prætermittat celebrare illis diebus, etiam si postea aliis diebus celebret, id non fiet æquè secundum voluntatem Institutoris: deficit enim tempus & occasio finis intenti; adeoque non fit illud, propter quod datur ille excessus stipendii.

Et eadem ratione, inquit Dicaſtillo supra nu. 395. si Capellano, vel etiam stipendario assignavit Institutor majus stipendium propter Missam tali loco certâ die dicendam in honorem alicujus Sancti, cujus festivitas illâ die celebratur, & ille prætermittat eo loco, cum possit per se, vel per alium ibi celebrare, non video, quo titulo possit retinere majus illud stipendium, intuitu illius obligationis datum; nec quâ ratione possit satisfacere alio die ibidem celebrando, ut non tenetur ad restitutionem illius excessus, cum jam alio die non requirit Institutor celebrationem in illo loco fieri.

Ex his patet responsio ad rationes oppositæ sententiæ: licet enim talis Capellanus non privaverit Fundatorem fructu debiti Sacrificii, privavit tamen alio sine à se etiam intento, & non fecit id, ratione cujus accepit illud stipendii incrementum; adeoque non possit æqualitatem inter datum & acceptum; per consequens peccavit in substantia contra iustitiam. Jam autem debitor solvit pecuniam creditori ad æqualitatem, centum aureos, v. g. si centum debeat, etsi in loco indebito. Similiter Capellanus solvit Missas ad æqualitatem, ut supponitur in argumento, licet tempore indebito.

Cæteròquin si Capellanus majus stipendium accipiat, ut præcisè hoc anno celebret, consequenter dico, excessum stipendii debere restituere, etsi anno sequenti Missas suppleat, quas prætermisit; quia adhuc verè non solvit ad æqualitatem quod debebat. Et si non accipit majus

majus stipendium ratione Officiaturæ, id est, celebrationis in tali loco, dico, nihil stipendii debere restituere, dummodo alibi Missas celebraverit. Immo nequidem veniale erit peccatum alibi celebrare, ut habet ultima pars Conclusionis; cum inde satis constet non curari, nisi de applicatione, & circumstantiam illam fuisse merè accidentalem.

tor voluerit omnibus successivè subvenire. Ita Lugo supra n. 44.

Consimiliter non facile admitterem illam anticipationem, quando Fundator adhuc vivit; fieri enim potest, ut hoc mense sit excommunicatus, vel aliàs propter statum peccati mortalis incapax fructus Sacrificii, ubi tamen mense sequenti foret capax.

Infertur tertio: in eisdem circumstantiis, in quibus licet anticipatio, posse etiam excusari à mortali, qui postponit & differt solutionem ad hebdomadam, vel mensem sequentem; erit tamen veniale, nisi intercedat rationabilis causa; quæ poterit etiam à veniali excusare; immo aliquando melius erit differre, v. g. si contingat Fundatorem nunc fieri excommunicatum non toleratum, indubie rectè faciet Sacerdos, immo melius si differat Missas hujus mensis ad alterum mensem, quando erit absolutus ab excommunicatione, & per consequens capax fructus Sacrificii, cuius jam est incapax; sic enim utiliter geret negotium Fundatoris.

Sed numquid tenetur differre? Non puto, nisi fortè ex charitate, si commode possit, quia debitor, quando non est ex pacto præfixum tempus solvendi, potest solvere, quando vult, nec tenetur ex justitia expectare tempus, quo utilior esset creditori solutio. Quantò magis si præfixum est tempus, licet illo tempore solutio sit futura minus utilis, immo inutilis, quando inutilitas provenit à mala voluntate creditoris? Sibi ergo Fundator imputare debet, si nullum fructum ex illis Missis percipiat; minime autem Sacerdoti non expectanti, sed legenti Missas tempore præfixo.

Rogas, an obligatus celebrare quotidie, possit quandoque vacare? Respondeo:

CONCLUSIO XI.

Sacerdos Beneficiatus, Capellanus, sive alio quopiam titulo obligatus toto anno Missas quotidie per seipsum celebrare, potest intermittere seu vacare semel in hebdomada.

Ratio Conclusionis est; quia per se celebrare toto anno sine ulla intermissione, onus nimis grave est, quod imponere Fundator nequaquam præsumitur, nisi expressissimis verbis declaret, aut ex aliis circumstantiis apertissimè colligatur.

Et si queritur, an Fundator possit velle intermittere quotidianam physicè obligationem huic determinatæ personæ, obligationem, inquam,

195.
Corollarium primum.

Ex dictis infertur primò: Sacerdos qui ex fundatione, v. g. Capellania, debet celebrare ter in hebdomada, scilicet Feriâ secundâ, sextâ, & Sabbato, siquidem sine aliquo mysterio illi dies fuerint designati, non est dubium quòd possit sine ullo peccato celebrare & satisfacere aliis diebus ejusdem hebdomadæ; sin verò in designando Fundator habuerit specialem respectum, v. g. ut Sabbato fieret Missa de Beata Virgine; Feriâ sextâ de Passione Domini &c. & maxime si propterea stipendium auxerit, omnimodè tenetur designationem observare, etiam cum obligatione restituendi excessum stipendii, si aliis diebus celebraverit. Non tamen facile poterit (inquit Lugo disp. 21. n. 43.) in ejus omissione mortaliter peccari, cum materia sit ex se parva, præsertim si cum causa, vel non multum frequenter.

Idem sit judicium de illo, qui obligatus aliquoties in hebdomada celebrare, semper celebrat in diebus Feriatis; nam si Testator ad solum fructum Sacrificii respexerit, liquet hujusmodi Capellanum satisfacere; sin verò ex verbis Testatoris aliisque circumstantiis appareat finem ipsius fuisse bonum publicum illius loci, ut fideles ibi commorantes commodius possint satisfacere præcepto audiendi Missam, manifestum est quòd teneatur celebrare in diebus Dominicis & Festivis, cum obligatione restituendi excessum stipendii, si non celebret.

196.
Corollarium secundum.

Infertur secundò: Sacerdos qui debet singulis mensibus celebrare quindecim Missas pro Fundatore Capellania, potest regulariter hoc mense offerre triginta pro mense præsentis, & sequenti, quia anticipata solutio nullo modo præjudicat, sed prodest creditori. Secus tamen dicendum, quando Fundator respexit ad tempus illud determinatum propter aliquam specialem causam; quia nimirum pertinet ad honorem & decorem suæ Capellæ nullam menssem præterire absque Missa, & memoria Testatoris.

Unde nec facile admitterem illam anticipationem, quando redundat in alterius præjudicium; ut si Sacerdos debeat celebrare singulis hebdomadis vel mensibus pro defunctis hujus populi vel communitatis: ex illa enim anticipatione fit, ut illi, qui moriuntur hoc mense vel hebdomada post Missam anticipatè celebratam, fraudentur illo subsidio mense vel hebdomadâ sequenti, cum tamen Funda-

Lugo

197.
Corollarium tertium.

198.
Probatio Conclusio.

198.
Probatio Conclusio.

An possit Fundator obligare ad quotidie celebrandum.